

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisii cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'au 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'au 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Orice inserate, se platescu pe serie s'au linia, cu litere merunte garondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 93.

Sibiu, 18/30 Novembre 1878.

Anulu I.

✓ Din Romani'a, reflecțiuni la interpelatiunea lui Max Falk.

Correspondentele din Bucuresci alu Gazetei universale de Augsburg scriendu de dato 11 Nov. a. c. se mira foarte, că cabinetulu Vienei facia cu nouele asupriri ce încerca Rusii'a se faca Romaniei fortiandu-o la inchiare de conventiune noua, se arata cu totulu indiferent, intocma că si in anulu 1877 pre candu muscalii trecea Prutul, sau si pre candu acestia pretinsera mai antaiu ruperea Basarabiei de către Romani'a. Din această cauza, adaoage acelasiu corespondente, s'a desteptatu în Romani temerea, că, cabinetulu din Vien'a este intiesu cu celu din St. Petersburg, că dupa-ce voru imparti Turci'a, se impartia și Romani'a, precum impartisera Poloni'a.

Faimosulu publicistu și deputatu Max Falk, de si credintiosu partisanu alu guvernulu, a interpelatu în aceeași cestiune russo-romanésca pe ministrulu comitele Andrássy. Candu si ce'i va respunde acesta, va vedea lumea si cu ea noi.*)

De corespondentele Gazetei universale cadutu că din nuori în Bucuresci me miru si nu prea; dara nu intielegu pe inganfatulu Max Falk, carele că publicistu austro-magiaru în doue limbi, si ca unulu care s'a ocupatu foarte multu de Romani'a, in „P. Napló“ și in „P. Lloyd“, ar trebui se cunoasca bine istori'a acestei țeri, celu pucinu pe cea scrisa dela 1800 încôce. Respunsulu ce pôte se dea c. Andrássy lui Falk, de ce se nu 'si-lu dea elu siesi?

Candu vreodata cabinetulu din Vien'a a pusu la celu din St. Petersburg vreunu cuventu bunu pentru Romani'a? Noi nu aflamu în tota istori'a noastră si nici în arhivele nostre unu singuru casu, despre care se se póta dice în cugetu curatu, că amu fostu aparati de brutalitate si de invasiunile rusesci nici chiaru atunci, candu acestea era totu-odata unu pericolu invederatu pentru monarhi'a austriaca. Se nu trecemu prea departe inapoi, nici macaru până la anulu 1812, candu Rusii'a rapi Basarabi'a de inaintea nasului Austriei si cu scirea ei; se o escusamu pentru acea epoca blastemata

*) Respunsulu s'a datu în septem. tr. Din acela se cunoște numai atâta, ca M. Falk isi jocase rol'a bine. Red.

cu impregiurarea, că ea era stórta și desecata prin bellurile lui Napoleonu, prin infricosiatulu bancrotu de statu din anulu 1811 si prin perderi de câteva provincii. Se venimu mai aprópe, la acelu periodu, în care Austri'a pausase bine, isi restaurase potterile, si nu mai era atacata de nimeni.

In anulu 1828 armat'a rusesca comandata de principele Wittgenstein trecu prin Moldov'a și Munteni'a totu pe din aintea Austriei, cum se dice pe la noi, că prin satulu lui Cremene, prefacu acelea doue țeri în teatru de sange și în magazine, recruta mai multe mii de romani și i comanda totu pe la punctele cele mai periculose, amerintiă pe boieri prin generalulu Gelduchin, că daca nu dau cara de transportu atâtea mii câte li se ceru, ii va prinde pe densii în jugu. Pe atunci principele Brancovanu, celu din urma descendente alu familiei, sale si mai mulți boieri fruntasi petrecea la Brasiovu, dara nu cutediă nici se mérga dintre densii o deputatiune la Vien'a, că se nu'si audia érași ceea ce li se disese în anulu 1821 candu cu revolutiunea grecésca: „De nu veti tacea acolo unde sunteti (în Brasiovu și Sibiu), veti fi departati și internati în Boemi'a și Moravi'a.“ In fine la 1829 se inchiăie pacea dela Adrianopole prin mediocirea Prussiei, fóra concursulu Austriei. Istori'a ne arata ce e dreptu, că Metternich intrigase asupr'a Rusiei, dara fóra nici-unu resultatu, din cauza că lui ii era frica se ésa pe facia, că se nu suferé „alianti'a sacra“. Siese ani au statu atunci trupele rusesci în principatele romanesci; siese ani le gubernara generali rusesci și luă de socii fete de boieri cu scopu de a legá mai strinsu de Rusii'a pe romani, până ce abia în a. 1834 reusira patriotii, că se aiba Domni nationali pe Al. Ghica și Mich. Sturdza.

In anii 1835—7 cabinetulu rusescu fortiă pe principate, că se intercaledie în constitutiune (în Regulamentulu organicu din 1830) unu articolu blastematu, prin care se decretă, că legile votate de către camere si sanctionate de Domni se nu aiba valóre, până nu voru fi supuse spre revisiune la cabinetulu turcescu și la celu rusescu, sanctionate de sultanu și de țiaru, sau în casu de asia, cassate. Boierii din Bucuresci ne potendu suferi acea batjocura, în adunarea legislativa din anulu 1837 protestara cu energia, dara la insistenti'a consulului gener. rusescu br. Rückmann, adunarea fu sparta

cu baionete, buna-óra că cea din Transilvani'a în anulu 1834. Boierii trimisera pe mitropolitulu Neofitu la Vien'a, Metternich inse nu voi se'i dea nici audientia, că se nu aiba neplaceri cu Rusii'a, nu care cumva se suferé „alianti'a sacra“, éra nemuritoriulu Ioanu Campineanu fi datu în manile contrariloru sei spre a fi inchisu la monastire.

In Octobru 1842 Al. Ghica cadu numai din cauza că aparase drepturile patriei sale. Se facu Domnu Georgiu Bibescu, care trecea — cu dreptu sau cu nedreptu — de supusu ascultatoriu alu Rusiei. Indata apoi în a. 1843/4 cabinetulu rusescu pretinse dela moldavo-romani, că se primésca în țier'a loru una compania montanistica numita a lui Triandafiloff, careia se'i recunósca dreptulu netiermuru de a cauta si sapa dupa metalle prin toti muntii Carpatiloru dintre Moldavo-Romani'a și Transilvani'a, cum si de a se asedia cu locuinti'a în câteva monastiri romanesci de pe sub munti si a colonisa prin impregiuru cu muscali. Las' că romanii nu avea nicidecum voia se descopere străiniloru thesaurele ascunse ale patriei, dara apoi ei aflasera, că acei minari (baiasi) destinati a veni din Rusii'a, era se fia nici mai multu nici mai pucinu decâtu companii de soldati din corpulu de geniu, mineuri si sapeuri, transvestiti ca civili. In siedintie furtunose camer'a protestă din nou, colonelulu Cost. Filipescu isi franse sabi'a de mania, muri apoi în urm'a unui morbu, alu carui nume technicu a remasu până în dio'a de astadi unu misteriu. Alți boieri mersera la Vien'a, érași fóra picu de resuffatu, si russia isi ascunsera astadata ghiarele numai din cauza, că opiniunea publica din țiera se irritase până la sange, mai alesu dupace cunoscut'a poesia a lui Eliadu despre Gradinariu și Macésiu ghimposu cu off în cода se latise în tota țier'a în multe mii de exemplarie.

Se mai repetimu si aci cele intemperate în anii 1848? Nu, că-ci acelea ve sunt prea cunoscute. Pe atunci ungurii, în locu de a se intielege cu romanii si a cunoște de unde vine celu mai cumplitu pericolu, ei inpuscă si spendiurá indata din Iuniu barbatesce pe romanii din Transilvani'a si decretă teritoriulu Ungariei intinsu până în Adriatic'a si până în Marea négra; adeca tocma în Iuniu 1848, pre candu cabinetulu din Vien'a se intielesese bine cu celu din St. Petroburg, că acela se bage de timpuriu trupe în țerile romanesci, că

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Episcopulu Gavrielu Gregoriu Maioru.

(Urmare si fine.)

Deci indata dupa ocuparea scaunulu episcopescu Gregoriu Maioru s'a ingritu că saraci'a se o departese intemeindu o fundatiune de pâne pentru copii mai seraci, de 600 galete de grâu; dar' fiindu-că nici dominiulu episcopescu nu éra asia estinsu, ingreună si Seminarulu, gimnasiulu si dominiulu seu totu cu cate 200 galete de grâu.)

Efectulu ajutoriulu acestuia e destulu de evidentu, că-ci indata numerulu eleviloru de pe bancele scóloru se urcă la unu numeru considerabile. Cati sunt, cari numai acestei maritimose fundatiuni si-au de a multumí absolvirea studiiloru loru? Cedu că această nu mai trebuie aretatu, dupa ce e sciutu, că astadi tinerii romani alérga din cele mai departate tienuturi ale Transilvaniei la acelu gimnasiu, dupa cum dicu insii, de a scapá de fóme în decursulu studierei, carea adeseori le consuma cea mai frumósá etate.

Nu mai cine va cunoște lipsele tieranulu romanu, numai si singuru numai acela pôte pretiui binefacerea fericitulu Maioru. Dupa-ce impliní episcopulu lucrurile acestea, potú pasi cu securitatea cea mai mare, ca nu-i va fi în daru ostení'a, la certele religióse. Elu éra stimatu si respectatu de poporu tocma asia precum era acesta iubitu de densulu. Si apoi scimu din esperientia, că unde se afla atari virtuti între superiori si supusii sei, acolo nu pôte se nu se ajunga scopulu doritu. Episcopulu cá se-si arate iubirea ce avea către poporulu romanu incepú a-si visitá dieces'a, că asia se i se de ocaziune a-lu poté instrui si luminá.

Dupa aceea isi indrepta grigía asupra scaunulu seu episcopescu si cu mare greutate delaturá si pre

teologulu latinu, ce era langa episcopii acestei diecese cá causerum generalis auditores. Totu Maioru midiuloci la imperatés'a Mari'a Teresi'a că se ierte clerulu cele 9000 fl., cu cari au fostu remasu datoru statulu, cu edificarea monasterei din Blasiu. Toturoru li se parea ca Minerva s'a scoboritu în persón'a acestui episcopu, că se conduca poporulu apasatu de atâta tempu. Insași imperatés'a pentru meritele lui l'a denumitu consiliaru intimu de statu si-i conferi titulu de Escelentia, pe care până atuncea nu-lu mai ávuse nici unu episcopu din acesta episcopia.)

Lucrurile inse se schimbara cumplitu.

Natur'a nu pôte nasce fiintia mai infiorátóra cá omulu. Ah! dice scriitoriulu Iung, infioratoru e omulu candu e predominatu de órba patima a resbunarei. Omulu este pentru omu inamiculu celu mai cumplitu si neinpacatu. Ventulu innegresce orizontulu si pronuncia vijeli'a; urletulu de sub pamentu ne face cunoscuta eruptiunea vulcanulu; pamentulu cutremurendu-se ne insciintiesă că o se se despice că se inghitia victimele ce i sunt destinate de sórte; fumulu inaltandu-se în aeru, descopere foculu; numai trasnetulu aruncatu de man'a omulu lucesce, cade nimicesce fara de veste. Chiar' asia se intemplase si cu acestu episcopu! Una informatiune grea merse asupra lui la Vien'a. Inamicii Romaniloru adeca vedeau că unu atare barbatu face schimbari cu natiunea intréga, ce loru nu le venea bine la socotéla. Deci se grabira ai sapá curendu momentulu. Curendu! Ah! Curendu, inca nu chiar' dupa 10 ani de plinu. La acus'a această se mai adaoase si certa escata între densulu si calugarii monasterei; si mai pre urma disgrati'a imperatului Iosifu II, pentru-că s'a opusu decretulu de toleranti'a alu acestuia.

In urm'a acestora episcopulu primí o epistola privata dela Reichach cancelariulu imperatescu, în care-lu consulta cá se abdica. Ce? Se abdica celu ce totu-deuna si în totu modulu s'a ingritu de inaintarea poporulu si-si incredintiatu? Da! se abdica, pentru-ca

dupa cum se esprima fostulu prepositu Ratiu,*) ilu invidiáu procerii țierei.

Trista suvenire! durerosu spectacolu!

Acésta nu-lu descuragiá de locu, ci indata isi si tramite abdicerea²⁾ în Vien'a la imperatulu, care ia si primit'o;³⁾ si în sinodulu adunatu la Blasiu, 12 Augustu 1782, pentru alegerea altui episcopu, Gregoriu Maioru isi luá ultimulu adio dela iubitul seu cleru si poporu. „Din tineretiele mele multe patimi se lupta cu mine“, asia isi incepe ultimulu adio, si-lu continua cu asia mare presentia si linisce de spiritu, în câtu stórse lacrimi din ochii toturoru ascultatoriloru.⁴⁾ Ti se parea că e unu alu doilea Christostomu, cu tóte că nu éra în Constantinopulu.

Asia, marele pastoriu se retrase în monastirea dela Alb'a-Iuli'a, unde -si petrecu restulu vietiei sale, pre langa subventiune de 1600 fl.

Elu n'a desperatu, pentru-că sciá bine, că virtutea mai totu-deuna a fostu persecutata în viatia si că respata în cele mai multe casuri nu ia venitu de câtu dupa mórte. Si cine se nu-si uite durerile si nemulțumirile — dice d-lu Mich. Cogalniceanu⁵⁾, — candu istori'a arata pe nisce cetatieni demni de a porunci lumei, cari au fostu jertfa tiraniloru si chiar' compatriotiloru loru. Nenorocirile nostre trebuie se le socotimu de nimic'a, candu vedemu pe unu Socrate silitu se primésca otrav'a chiar' din man'a Atenieniloru; pe unu Aristide supusu Ostracismulu numai pentru-că éra numitu celu dreptu, pe unu Catone facendu'si singuru mórtea, că se nu-si védia patri'a în robia. E cu nepotintia cá cineva insuflatu de asemenea esemple se nu-si inbarbatese caracterulu, se nu dorésca a imitá pre acesti

1) Petru Maioru la Cipariu Acte si Fragm. p. 129—130.

2) Ist. bas. p. 296—297.

3) Epist. care cuprende abdic. se vede în Acte Sinod. I. pag. 133

4) Rescriptulu acesta imperatescu se pôte vedé în Acte Sinod. de I. M. Moldovanu la p. 117.

5) Vedi Cuventulu rostitu la inceputulu an. scol. 1834, în Academi'a din Iasi, cu ocaziunea doschiderei cursulu de istori'a nationala.

se fia pentru ori-ce casu mai aprópe de rebellionea ungrésca. A fostu aceea intielegere, sora buna cu cea de antierti dela Reichstadt, ale carei invoieli le revelara si ministrii Romaniei in siedintiele camelorului din Septembrie a. c.

Nici anii 1853—5 de funesta memoria nu ia uitatu nimeni din noi. Invasiunea brusca a trupelor rusesci in Iuliu 1853 a potutu se surprinda pe tóta lumea, numai nu si pe cabinetulu din Vien'a. Le-a lasatu se intre la noi, cá asia 'ia convenitu. A facutu apoi faimosulu imprumutu de 500 milióne florini, nu spre a se bate cu Russi'a, cá-ci éra si nu 'ia convenitu, ci — sciti dvóstra bine cu ce scopu; si daca dn. Falk nu o scie, se'i spuna Kossuth. Era preparata una alta revolutiune ungrésca, multu mai crunta decâtu fusese cea din 1848/9.

Cui vrea dn. Falk se lege ochii cu interpelatiunile sale? Elu pentru noi s'a desteptatu prea tardiu. „Barbatiile scumpulu meu, nu crede ceea ce vedi tu cu ochii tei, ci crede ce'ti spunu eu socia ta.“ Asia vrea Falk? Apoi nu merge. Ati datu prin tractatu Basarabi'a ruseriloru, 'iati datu cháiale la cas'a vóstra si ne-ati scosu pe noi in Dobrogea. Orbu este cine nu vede nici prin acea pensa transparenta.

Afganistanulu.

Acum candu resbelulu intre Angli'a si Afganistanulu este o fapta inplinita si candu privirile lumei intregi se indreptésa spre Asi'a, credemu a face unu serviciu binevenitu cetitoriloru nostrii, comunicandu la loculu acesta unu scurtu resumatu alu cunoscintelor geografice si istorice despre acea tíera.

Afganistanulu séu Cabulistanu este o tíera in Asi'a, partea nordu-ostica a platoului iranicu, situata intre Persi'a si Indi'a anteriora, cu o estindere de 11—12,000 mile cuadrade. Interiorulu acestei tíeri este inca prea pucinu cunoscutu. Riuri sunt: Cabulu, care trece prin pasulu Kheiber si se revarsa in Indu, Hilmendulu care trece pe langa fruntariile Persiei si se revarsa spre vestu in laculu Zareh. Clim'a este fórté variata. In sudu si in sudu-vestu crescú curmali si productele Indiei, éra in regiunile nordice alpine cresce o vegetatiune cá si aceea a Europei. Numerulu locuitoriloru este de 1½ milióne, éra dupa altii 4 milióne. Seminti'a domnitóre sunt Afganii, de origine iranicu, cari au invadatu tíer'a cá cucuritori si isi au supusu pe Tadsici,

straluciti barbati, lapadenduse de sine si dorindu numai binele publicu.“

In anulu 1785 in lun'a lui Ianuaru repaosu Maioru, er' recele-i cadavru fú adusu in cript'a episcopésca din Blasiu.

Mórtea lui fú simtita de natiunea pe care atátu de multu o iubea; dar' fú adencu simtita de Georgiu Sincai, acarui protectoru fú Gregoriu Maioru in tóta viati'a sa. Déca natiunea romana ar' fi fostu atátu de fericita cá Gregoriu Maioru se mai stea catva tempu in frunte'i, atunci! ah! atunci Sincai celu persecutatu de sórte n'ar' fi fostu silitu a cugetá de atâtea ori la arderea pretióseloru sale opuri.

Gregoriu Maioru fú acela, care a facutu fundatiunea din carea se implinescu lipsele scóloru gimnasiali, si se premiasa scolarii diligenti. Elu a lasatu serbarea dilei de trei Sfinti (30 Ian. v.) de cátra studentii prin panegirice in limbile patriei.¹⁾ Elu a fostu acela, care a facutu fundatiunea din care se cumpera vestmintele si vasele sacre pentru Catedrala din Blasiu, si alte multe ajutóre pre care densulu le specificu in testamentulu seu (Alb'a-Iuli'a 29 Decembrie 1784). Gregoriu Maioru inca cá monachu s'a ostenitu multu pentru militi'a romana din Ardélu.²⁾ Elu a fostu acela despre care dice Sam. Clainu³⁾: cá a fostu bunu parinte si cátra toti se aretá blandu si cu voia buna, cu toti vorbiá bucurosu si usi'a lui tuturoru érá deschisa. Petru Maioru⁴⁾ intre episcopii romani, se póte asemená cu adevératulu parinte alu romaniloru Inocentiu Clainu. Elu a fostu de o statura normala, pururea veselu, faci'a lui si la adenci batranetie inca ridea. Er' A. Papiu Ilarianu⁵⁾ dice: cá inca pe la a. 1759 s'a ocupatu cu compunerea unui dictionaru.

Prin urmare elu a fostu demnu se sté in fruntea natiunei romane si in specie in fruntea clerului! Elu a fostu ceea ce a fostu demnu se fie, si a devenitu ceea ce a potutu deveni. Elu a cadíutu, dar' totusi a remasu ceea ce a trebuitu se remana, pentru-cá „onórea si respectulu nu sunt legate de succesu, ci de meritu.“

Inchieiu si eu cu cuvintele D. Missailu⁶⁾: Amu avutu ómeni mari, amu avutu trecutu plinu de eroi si scriitori mari, si o singura cruciulita nu arata trecerea loru preste pamentulu romanescu, preste pamentulu pentru care s'au martirisatu pe Golgot'a. Ce raticire! ce lapadare de cele sante! ce vandalismu!“

Filipu Docolinu.

¹⁾ Ratiu B., Istori'a bas. pag. 296.

²⁾ Antonelli L., Program'a gimn. din Blasiu pre a. 1876/7 pagin'a 27.

³⁾ Samuila Clainu la Cipariu Acte si Fragm. p. 110.

⁴⁾ Idem p. 129.

⁵⁾ Idem p. 130.

⁶⁾ Vieti'a, Operele si ideile lui Georgiu Sincai p. 2 n. 2.

⁷⁾ Diariulu „Traianu“ nr. 58 anulu 1869; Ilarianu A Popiu, Vieti'a Operele si Ideile lui Georgiu Sincai „ 145.

descendentii semintiei primitive, cari se ocupa cu agricultur'a si professiuni, cu preferintia in partile vestice. Afara de acestea semintii se mai afla risipiti Hindchii, de origine indiana, Armeni si Jidani, in man'a carora se afla comerciulu. Religiunea domnitóre este Islamulu suniticu, din care cauza ei si sunt inamicii Persiloru. Centrurile principale de comeriulu si comunicatiune sunt: Heratululu, Cabulu, Ghasn'a si Candahar. Teritoriulu este inpartitu intre familiile singuratiche, numite uluss, care sunt supuse unui siah. Rivalitatiile, ce esistu intre ele si simtiulu loru de independintia sunt cauzele, care impiedeca unitatea loru politica. Resiedinti'a siahului si capital'a tíerei este Cabulu. Limb'a Afganiloru este sora cu aceea a Persiloru si introdusa in literatura din secolulu alu XV. Poetulu loru celu mai cunoscutu este Abdur-Ráhman.

Din istori'a loru se scie, ca Afganii, pe cari Herodot ii numesce Pactyati, apparu pentru prim'a óra in resbelele lui Mahmud din Ghasn'a, si numai in secolulu alu XVIII ei se organisara intr'o massa compacta, dupa ce s'au emancipatu de subtu domni'a Persiloru. Siahulu Ahmed infiintia dinasthi'a Durani séu Abdalli, acarei domnia se stinse in anulu 1823, dupa caderea lui Mahmud. Acestui'a urma domni'a Baraschiloru, dintre cari Dost-Mohamed guberná in Cabulu. Pentru ca acesta inse se purta ostilu fatia cu Anglesii si amenintia Indi'a, acestia tramisera o armata britano-indiana in contra lui, care in 7 Augustu 1839 intra in Cabulu, destitui pe Dost-Mohamed si puse pe tronu pe fratele seu Siud. Dara o revolutiune generala, ce isbucni in érn'a anului 1841—42 constrinse pe Englesi se se retraga, cu care ocaziune armat'a loru a fostu nimicita si destituitulu Dost-Mohamed reluá éra si domni'a. Aliandu-se cu Sichii, elu incepú din nou se opere se in contra Englesiloru, dara in 21 Februariu 1849 a fostu batutu in modu decisivu si a fostu constrinsu se se retraga fugindu preste Indu. Dupa ce si-au consolidatu domni'a sa si isi o au largitu prin cucerirea Balcului, elu incheia in 30 Martiu 1855 o aliantia ofensiva cu gubernulu britanicu-indicu. Indemnatu de Englesi elu incepú resbelu cu Persii la anulu 1856. Persii ocupara Heratululu, dara ilu lasara, in puterea unei conventiuni incheiate in Iuliu 1857, capeteniei Barachiloru lui Ahmed-Can. La anulu 1862 Dost-Mohamed batú armat'a acestuia, care inaintá spre Candaharu si recuceri in 26 Maiu 1863 Heratululu.

Dupa mórtea lui Dost-Mohamed erupse o lupta selbatica intre fiulu si urmatoriulu seu Sir-Ali si intre fratii sei Azim-Canu si Afzul-Canu. Acestu din urma cuceri Cabulu si Candaharulu, dara la 1869 a fostu ucisu, éra dupa mórtea lui usurpa domni'a preste intregu Afganistanulu Sir-Ali, care primindu atatu ajutoriulu moralu, catu si subsidii in bani si arme dela Englesi, s'au mantienutu pana acuma in domnia.

In tempulu din urma influintiatu prin Russi'a elu intrerupse relatiunile amicabile cu gubernulu britanicu-indianu, refusa primirea unei ambasade englesesci, tramisa subtu conducerea lui Chamberlain la Cabulu si primi ultimatululu englesescu. In fondu resbelulu, care au eruptu intre Afganistanu si Angli'a, precum am disu cu alta ocaziune, este unu resbelu intre Angli'a si Russi'a, care voiesce se incurce pe Angli'a si se i faca dificultati in Asi'a, pentru cá asia se o in móie si se o induplece a face concessiuni Russiei in Orientulu europénu. Viitoriulu celu mai de aprópe ne va probá, déca gubernulu rusescu au calculatu bine séu nu. Scirile sosite pana acuma de pe campulu de resbelu din Afganistanu sunt favorabile armelor englesesci. Se speramu, ca planulu Russiei va fi dejucatu prin bravur'a armatei indo-britanice si prin intieptiunea comandantiloru sei probati. Este de doritu acésta, pentru ca Angli'a invinsa in Asi'a ar fi invinsa si in Europ'a, si atuncea nu s'ar mai opune niminea realizarei planuriloru finale ale aliantiei nordice, care este: inpartirea si inbucatatirea nu numai a Turciei, dara si a statelor dunarene, intre cari precum scimu se numera si Romani'a, despre care nisce sciri pana acuma vage, sciu a spune, ca ar formá unu obiectu de compensatiune intre Russi'a si Austro-Ungari'a.

Anecsaarea Dobrogei.

Despre trecerea armatei romane de ocupatiune in Dobrogea au circulatu in dilele din urma scirile cele mai alarmatóre, contradicatóre si nesigure. Unele voiau se scie, ca armat'a nu va trece din cauza, ca se opune gubernulu rusescu, altele éra si sustienéu ca nu exista nici o neintielegere intre gubernulu romanu si celu rusescu si ca armat'a va trece de siguru, dara ca inca nu se scie diu'a.

In fine vine „Romanulu“ din 13/25 l. c. si ne spune urmatórele:

„Maine, (va se dica in 14/26 l. c.) se va incepe ocuparea Dobrogei de catra trupele si autoritatiile romane. Dificultatiile, ce se ivisera in momentul ocuparii, care fusese decisa pentru diu'a de 11, apoi pentru diu'a de 12 curinte, au fostu in fine inlaturate.

„Gubernulu romanu, tienendu a remanea strictu in liter'a si in spiritulu tractatului dela Berlinu, a cautatu si a dobenditu, cá faptululu acestei anecsaari se se seversiesca astfeliu, incatu dispositiunile tractatului dela Berlinu se fia pe deplinu satisfacute si Romani'a se nu ésa din rolulu pe care Europ'a a voit se i'lu incredintiese, dandu-i in stapanire Dobrogea si gurile Dunarii.“

„De si Basarabi'a era inca de multu retrocedata si ocupata de Russi'a si prin urmare, cu dreptu cuventu ar fi fostu cá totu-odata si Dobrogea se fia ocupata de Romani'a, totusi nu fara multa anevointia gubernulu a pvenitu a seversi faptululu anecsaarei.“

„A fostu chiaru unu momentu, indicatu in numerulu nostru din urma, in care nu se scia déca Dobrogea va fi si candu va fi ocupata de Romani'a, séu déca acésta cestiune va motivá o noua intervenire a Europei, spre a face, cá tractatulu dela Berlinu se fia respectatu.“

„Din fericire intielegerea s'a potutu stabili de astadata fara nici o intervenire, si drepturile au fostu respectate de ambele parti, s'a probatu astfeliu prin faptu, ca se indeplinescu cuventulu datu de Tiarulu, ca va aplicá cu sinceritate tractatulu dela Berlinu. Speramu, ca nici unu faptu posterioru nu va veni se dea desmintire acestei solemne declarari a imperatului Alesandru.“

„Dupa cátu scimu, Russi'a a si desemnatu pe delegatii ei, insarcinati cu predarea Dobrogei. In ceea ce privesce gubernulu romanu, tóte dispositiunile sunt luate pentru cá anecsaarea se se faca in acelasiu tempu, in tóte ramurele administratiunii. Personalulu administrativu, judecatorescu, telegrafopostalu, finantiaru, garnisónele, totulu este pregatitu pentru o imediata si deplina luare in stapanire. Chiaru de maine predarea va incepe, si se spera ca in cateva dile va fi pe deplinu terminata, pentru marea multumire a poporatiuniloru locale, care ne astépta cu mare nerabdare.“

„De buna séma, nici-odata anecsaare nu s'a facutu in conditiuni mai fericite pentru statulu anecsaatoru; nici-odata poporatiunile unei provincie n'au primitu cu mai mare fericire o noua domnatiune. Ceea ce trebue se dorésca acuma ori-ce Romanu este, cá modulu cum acésta provincia va fi administrata se nu alterese catusi de pucinu sentimentele ce le intempina in sinulu ei, ci din contra s'o alipésca din ce in ce mai multu cu ánim'a de patri'a comuna.“

„Spre a ajunge la acestu fericitu resultatu, drumulu ne este fórté inlesnitu: domnatiunea otomana de pana eri, domnatiunea bulgarésca de astadi n'au fostu si nu sunt de buna séma mai apropiate de idealulu de perfectiune, de cátu ceea ce póte fi domnatiunea romana. N'avemu de cátu se facemu o buna alegere a personalului diferiteloru autoritati, ce voru representá gubernulu centralu in Dobrogea; n'ave nu de cátu a face cá dreptulu fiacaruia se fia restabilitu si respectatu; — cá-ci mare este setea de dreptate in acea bantuita provincia — n'avemu de cátu a respectá moravurile si obiceiurile, atátu de scumpe popóraloru orientale, tindiendu cu inctelulu, pe nesimtite, la modificarea loru, si convingerea nóstra este, ca in curendu Romani'a trans-dunaréna vá fi totu atátu de patriota cátu si restulu tíerei.“

„Dupa cátu scimu, tóte silintiele gubernului actualu tindu la ajungerea acestuiu scopu, dara fiindu-ca o asemenea opera nu se póte seversi in trei séu patru ani, de aceea este neaparatu, cá nu numai gubernulu actualu, ci Romani in genere si toti ómenii politici ai tíerii in specialu, se-si faca unu crediu politicu din ingrijirea si redicarea Dobrogei, pentru-ca mare rolu este menita a jucá acésta provincia, cu litoralulu marei si cu gurile Dunarii, in viitoriulu natiunei romane.“

Totu in numerulu acela alu „Romanului“ cetimu urmatórele:

„Pentru luarea in stapanire a Dobrogei, Mari'a Sa va fi maine la 9 óre la Brail'a in capulu ostirei. Presiedintele consiliului de ministrii ilu va insoçi. Prefectii numiti sunt: d. Remus Opranu la Constanti'a, d. George Mihailu Ghica la Tulcea; pe cátu scimu, se ascépta primirea d-lui Degre, pentru Silistri'a noua.“

„Proclamatiiunile cátra cetatienii din Dobrogea

si ordinul de di cătra armata, credem ca voru apparea in „Monitorul“ dela 15 Novembre.“

Proiectu de regulamentu pentru regularea si indeplinirea parochielor in provinci'a metropolitana a bisericii ortodoxe romane din Ungari'a si Transilvani'a.

(Urmare si fine.)

§. 16. In concursese, ce se voru publicá pentru ocuparea vre-unui postu, are se se insemne curatu venitulu sistemisatu ce e inpreunatu cu acelu postu, si pe langa acela si celelalte emolumente, ce se potu constatá si numai aprocsimativu macaru.

Concursesele trebu se se publice in fói'a oficiosa a respectivei eparchii, punendu-se unu terminu de celu pucinu 30 zile. — Terminulu concursului espira la 12 óre ale dilei din urma. Suplicele de concursu intrate mai tardiu nu se potu luá in considerare.

Concursesele pentru iutregirea parochielor se compun si se publica prin protopresbiterulu in contielegere cu comitetulu parochialu ori vice-versa. In casu de neintielegere intre comitetu si protopresbiteru, concursesele se substernu consistoriului spre decidere.

§. 17. Suplicele de concursu, instruate conformu prescriptelor statutului organicu §. 13. sunt de a se inaintá la protopresbiterulu concernente, carele dupa inprotocolare le petrece intr'o lista cu urmatórele rubrici: numerulu curentu, dat'a presentarei, numele, caracterulu si locuint'a concurentelui, serviciulu lui prestatu cá invetiatoru si eventualminte cá preotu, reflessiuni.

Dupa list'a acést'a se combina conformu §. 13 si 23 din statutulu organicu list'a candidatilor in siedinti'a comitetului parochialu. In list'a acésta insa concurentii nu se petrecu dupa ordinea presentarei suplicelor, ci dupa calificatiunea si meritele lor. Cei ce nu au calificatiunea prescria, nu potu fi indusi in acésta lista.

List'a de candidatiune, subscrisa de protopresbiterulu si comitetulu parochialu se presentésa sinodulu parochialu electivu impreuna cu protocolulu siedintiei comitetului.

In lipsa de concurenti calificati, alegerea se amana, facéandu-se din siedinti'a comitetului aretare la consistoriulu eparchialu, carele va luá decisiunile ulterioare necesarie.

§. 18. Dela publicarea concursului si pana inclusive 8 zile inainte de sinodulu electoralu concurentii potu dupa prealabila incunoscintiare a protopresbiterului se se infaciese inaintea alegitorilor pentru a cantá si cuventá.

Este insa strinsu opritu concurentilor a influentiá in persóna séu prin altii cu ori ce mijlóce coruptóre asupra alegitorilor. Constatandu-se o astfelu de influentiare, respectivulu concurentu chiar' si de ar deveni alesu, pe langa aceea, ca i-se nimicesce alegerea, nu are dreptu se mai concure la nici o parochia din provinci'a metropolitana doi ani de zile.

§. 19. Sinodulu parochialu electivu are se urmese celu multu in 14 zile dupa espirarea terminului concursului observandu-se prescriptele statutului organicu din §. 7, 8, 9 si 13.

In sinodu se constata dupa deschiderea siedintiei inainte de tóte numerulu celor presenti si indreptatii la actulu de alegere; apoi se constitue biroulu sinodalu, alegéandu-se doi barbati de incredere, cari ocupa impreuna cu notariulu sinodului locu la més'a presiedintelui, dupa aceea se dá cetire tuturoru actelor ce au premersu alegerei.

Votarea se face cu apelu nominalu. Unu alegatoriu nu póte votá decatu numai pentru unu candidat. Facéandu-se votare nominala, dupa numele fie-carui votantu este de a se scrie numele intregu alu candidatului, pentru care acela a votatu.

Er cerendu-se de a trei'a parte a alegitorilor presenti votare secreta, atunci biletele se punu dupa facerea scrutiniului intr'unu plicu sigilatu si se alatura la protocolu. Voturile, ce s'aru da celoru neadmissi in candidatiune, se considera ca nedate.

Dupa incheierea votarei, numerandu-se voturile in fati'a sinodului prin presiedinte sub control'a barbatiloru de incredere, presiedintele proclama pre candidatulu, care a intr'unitu maioritatea absoluta a voturiloru, de alesu parochu, respective capelanu si petrecendu-se rezultatu alegerei in protocolu, acesta se cetesce si se verifica in siedintia, apoi se subscris de presiedinte, de notariu si de barbatii de incredere.

Déca nici unu candidat n'a intr'unitu maioritatea absoluta a voturiloru, intre cei doi, cari au capetatu mai multe voturi, se face alegere restrinsa, si déca ambii au capetatu voturi egale, decide votulu presiedintelui.

In sinodulu electivu nu se póte discutá nici unu obiectu, ce nu se tiene de alegere.

Actele relative la alegere se inaintésa tóte in terminu, celu multu de 20 zile la scaunulu protopresbiterialu spre esaminare, si dela acesta cu decisu formalu asupra esaminarei celu multu iar' in 20 zile la episcopulu diecesanu, respective la loctienetorul seu legalu spre aprobare si urmare mai departe, conformu oficiului seu.

§. 20. Dupa urmatá esaminare, respective aprobare a actului de alegere se incunoscintésa respectivii candidati prin resolutiune din partea protopresbiterului pelanga inapoierea documentelor loru despre rezultatu aceleia. Celu aprobatu este datoru a primi postulu, la care a concuratu; refusandu acésta, se osandesce prin consistoriulu eparchialu la rebonificarea speselor, ce au causatu comunei, apoi se pedepsese si cu o amenda corespunditoare in favorulu caruiva fondu.

Candidatulu alesu si intaritu, neobvenindu nici o pedeca canonica, se chirotonesce, iar' déca este preotu se prevede cu investitur'a canonica. Dupa aceea celu multu in 30 zile se introduce prin protopresbiterulu concernentu in parochie, avendu dreptu dela diu'a in-

stalarei la tóte veniturile inpremate cu postulu pentru care a fostu alesu.

Celu instalatu odata in o parochie nu póte concurá la alta, mai inainte de a fi servitu trei ani in aceea, decatu numai in casuri de consideratiuni specialu recunoscutu de consistoriulu eparchialu.

Despre introducere protopresbiterulu are se relationese fara amanare la consistoriulu eparchialu.

III. Corelatiunea preotiloru.

§. 21. Déca intr'o comuna bisericesca este numai unu parochu, acésta de sine se intielege, ca are se póte, sub responsabilitatea s'a, tóte indatoririle prescrie prin legile bisericesci.

Indatoririle aceste se incepu cu diu'a instalarii lui in oficiulu parochialu si durésa pre catu tempu pórtu acestu oficiu.

§. 22. Unde pentru nepotintiele parochului este lipsa de capelanu, acesta seversiesce tóte functiunile preotiesci la insarcinarea parochului si in aternare de la densulu.

§. 23. Archivulu parochialu, matriculele bisericesci si sigilulu stau sub ingrigirea parochului. Abatere de la acésta se face numai acolo, unde parochulu este suspinsu, in care casu acestea se transpunu capelanului si resp. administratoretului parochialu.

§. 24. Fiind intr'o comuna bisericesca mai multi preoti, ceea ce se concede numai in sensulu §§-loru 9 si 10 ai acestui regulamentu, presidiulu in sínódele parochiale il pórtu celu mai betranu in oficiu (stat. org. §. 10, punctulu 2).

La casu, déca preotii mai betrani nu ar poté portá acésta sarcina, consistoriulu la propunerea protopresbiterului denumesce pre altulu mai capabilu, din aceea-si comuna, cá se suplinésca pre celu mai betranu.

§. 25. Toti parochii cu presiedintele impreuna, sunt intre sine coordinati, si ordinea lor se normésa astfelu, ca parochulu celu mai betranu in oficiu se chiama primaru, iar' ceilaltii numai parochi.

§. 26. Fiindu intr'o comuna bisericesca si scaunu protopresbiteralu, tóte drepturile parochului primaru trecu la protopresbiterulu, respective la administratorulu protopresbiteralu, fara privire la anii de serviciu preotiescu.

§. 27. Tóte dispositiunile si regulamentele de pana aci, incatu stau in contrarietate cu dispositiunile acestui regulamentu, esu din valóre.

Din siedinti'a plenara a Consistoriului metropolitanu, tienuta in Sibiiu la 29 Septembrie 1878.

Correspondentie particularie ale „Observatoriului“.

Campeni, in Muntii Apúseni la 2 Novembre 1878.*)

Percurgéandu mersulu lucrariilor in congressulu bisericescu adunatu pana deunadi in Sibiiu, cá unu ce strainu ni s'au aretatu caus'a neverificarei deputatulu congressuale din cerculu Abrudului, dupa-ce veduramu, cá se verificara deputati chiaru fara credentiale. Cá alegatori in cerculu Abrudului si cá unii ce ne tienemu de detorintia a ne interesá de binele bisericeii, ni luamu indrasneala a ventilá pucinu acestu casu in publicitate, pentru-cá se nu remana vre-o péta pre barbatii ce au conlucratu la scrutiniulu alegerei deputatulu din acestu cercu, carora membrii onoratei comisiuni verificátore a congressului cu una usurintia neescusabila cutésa a li atribui epitetulu de comitere a unui abusu.

Nu scimu ce studiu au facutu acei domni in actulu respectivu; inse noi cá unii ce amu avutu ocaziune a cunósce alegerea deputatulu, séu mai bine disu, acelorui siete candidati de deputati in acestu cercu, damu urmatórele informatiuni: La scrutiniulu nu a fostu de facia deputatulu proclamatu si provediatu cu credentiale de cătra intregu corpulu scrutinatoriu fara contradicere, prin urmare nu a potutu influentiá intru nimicu afacerile aceluia, ba nici cunoscintia nu avuse ca dóra este candidat; prin urmare deputatulu nu a comissu abusu. Vine dar' la respundere comisariulu consistoriale, care a fostu d. M. Andreica, si care dela inceputulu erei constitutionale a implinitu cu destulu zelu acésta chiamare. Se vedemu ce abusu a potutu comite? Pe bas'a legei si a instructiunei emise in caus'a alegitorulu de deputati la congressu, a reieptatu cateva protocoale ne-provediate cu sigilulu bisericescu, prin urmare neautentice, altele pentru-ca alegerea in sínódele parochiale se facuse numai cu 4 zile inainte de scrutiniu. Intre acele protocoale reieptate au fostu voturi pentru toti cei 7 candidati, éra nu numai a le unuia, prin urmare este unu neadeveru afirmatiunea comisiunei verificátore, ca numai pentru unu candidat nu s'au consideratu voturile si numai ale aceluia s'au reieptatu. Nu domniloru din comisiune! Cetiti mai bine si ve-ti adá, ca chiaru si voturi de ale comisariului consistoriale sunt reieptate. Nu a fostu nici cauza, nici ratiune pentru protestulu inscenatu de nesce instrumente órbe ale unei persóne bisericesci, plina de vanitate si de resbunare. Protestulu de altcun intardiatu, este opulu alu a trei poporeni din Abrudu-satu, ajutoratu inca de subscrierea lui Petru Coroiu din Carpenisii, si ale altoru trei ómeni obscuri, cari nu sciu ce facu. S'a facutu la comanda, cu scopu de a se pune pedeca verificarei deputatulu Patitia, care stá in prepusu ca va impedece unu planu órcare de a se face aici in muntii o mica episcopia prin sfarmarea protopresbiteratulu Campeni, ce contine unu teritoriu compactu cu aprópe 30 mii suflete.

Dupa-ce s'a facutu acelu protestu, cu ingerintia nelegale, éta ca la di anumita se presenta in congressu unu memorandum, prin care se cere, cá protopiatulu Campeniloru se se desfiintese si se se alature la altulu, de unde este administratu provisorie de candu a remasu

*) De si la comitiv'a acestei correspondentie destinate spre publicare sunt subscrisi cinci barbati seriosi din acelu tinutu, totusi noi le ceruramu, ca déca nu afla cu cale a o retrage, incai se binevoiesca a o modifica. Din acésa cauza s'a intardiatu publicarea.

vacantu cu mórtea neuitatulu nostru protopresbiteru Ioanu Patitia.

Memorandulu acela presentatu in siedinti'a din 6 Octobre catra congressu este nerationale si nu convine nici decatu intereseloru poporului, pentru-ca voiesce se abata poporatiunea compacta a acestui tinutu dela centrulu ei naturale, care este Campeni, unde se afla judecatoria cerc. reg., officiu politicu si celu silvanale pentru intregu protopopiatulu arondatu prin sinodulu archidieceasanu.

Suntemu convinsi, ca nici deputatii verificati prin o mica majoritate a in. congressu, nici alti barbati de ánima nu voru consimti cu acésta rapire planuita, ca-ci déca se va face aceea, va avea cele mai funeste urmari, pentru-ca suntemu decisi a ne aperá de apucaturi cá acestea, unde binele poporului se va supune la vointi'a unei persóne. A trecut acelu tempu, unde cineva se-si bata jocu de interesele poporului, fara a fi aretatu lumei in deplina colóre.

Nefindu comisu abusu la scrutiniulu deputatulu mirenescu, ar fi bine a se face cercetare in acésta cauza, cá se se dovedésca cine face pe aici abusu in cauzele bisericesci. —

Mai multi din capital'a Muntiloru apuseni.

Sibiiu, 24 Novembre. („Adunarea generala a Societatii pentru fondulu teatrului romanu.“) — Facéandu in lun'a acésta o mica excursiune prin unele óraşiele din Transilvani'a, mi-amu intocmitu calatori'a asia, cá se potu participa si eu la adunarea gen. a numitei societati, care precum ve este cunoscutu, in anulu acesta s'a tienutu in 17 si 18 Novembre a. c. la A.-Iuli'a. — La acésta adunare a participatu fórtu putiena inteligentia din juru, ba numerulu din afara n'a fostu mai mare decatu patru—cinci persóne; — celu pucinu la siedintiele adunarei nu, pentru ca la prandiu comunu si in specie la balu a participatu unu numeru destulu de considerabile. Totu a fostu inteligentia din A.-Iuli'a si mai cu séma amu vediatu pre amplotiati si advocatii de acolo, pre candu unii din preoti, si unii din inteligenti, cu protopopulu gr. cath., au escelatu prin absentia perfecta atatu la siedintie catu si la celelalte conveniri. Nu sciu ce a fostu caus'a, de asta adunare a fostu atatu de pucinu cercetata; nu sciu dicu, fost'au amenarea ei, séu tempulu nefavoritoru in genere, ori indiferentismulu inteligentiei orasielor vecine in specie; — mai cu séma Sabesiulu, care e numai o palma de locu de A.-Iuli'a, si care la alte ocaziuni escelésa in afaceri nationale — facéandu negotiuri separate — strigandu apoi, ca nu exista romani mai buni cá densii — si pricepe atunci dupa a ce a bagatu miile in busunariu — spre detrimentulu natiunei in genere — si alu scóleloru acelu cercu in specie, cu care isi scusa procedura — dara care nici odata n'a vediatu ajutoriulu materialu! —

E de regretatu, candu o adunare generala precum a fostu cea de facia — in centrulu Transilvaniei — a fostu asia de pucinu cercetata, in catu mai pucini participanti n'amu vediatu nici la o adunare cerceala a unui despartimentu! La tóta adunarea n'amu vediatu din afara decatu pre domni Iosifu Vulcanu red., advocati Secula, Dr. Olariu si vre-o cativa proprietari din juru. —

In astfelu de inprejurari si intr'unu anu, care in tóta privinti'a a fostu bunu — vrendu nevrendu trebu se ne punemu intrebarea ce póte fi adeverat'a cauza? — si dupa modesta'mi parere — pre langa cele premise, exista numai o alternativa — si anume: séu acésta idee pentru infintiarea unui teatru romanu — inca nu e destulu de matura si nu ia venitulu tempulu pentru noi — séu inteligenti'a nóstra din numitulu juru a aratat prea pucinu zelu de astadata. Chiaru si din sinulu comitetului a fostu numai dlu secret. I. Vulcanu — ácarui energia si sacrificiu in afaceri de cultura si nationali — e fiecarui cunoscuta.

Premiendu acestea, credu ca nu trebu se ne acoperimu erorile, cari póte de astadata s'au facutu din multe — dara neescusabile cauze, pentru ca ce exemplu póte luá populu — candu vede, ca la o adunare generala cá cea de facia — si pentru care inteligenti'a locala a lucratu cu septemanele — se pománesce cu trei patru óspeti! In astfelu de momentu e naturalu, ca prima impressiune asupra'mi n'a fostu prea placuta. —

Trecéandu deci la obiectulu, ce mi-lamu propusu a vi-lu inpartasi — observu cá adunarea si-a tienutu cele 2 siedintie in biserica gr. or. — premergendu mai intaiu serviciu din par. prot. A. Tordosianu; Prim'a siedintia s'a tienutu dumineca in 17 cur. — durandu dela 10—12 óre. Secretariulu I. Vulcanu, cá uniculu reprezentante alu comitetului impartasiesce mai intaiu adunarei, cumca din cauze grave nici presiedintele nici casariulu nu s'au potutu presenta la adunare incredintandu'lu pre dsa, cu referarea tuturoru raporturilor. Adunarea dupa aceea alege la propunerea dlui G. Popu — de presiedinte pre dlu adv. I. Piposiu si de notari pre domni R. Patitia si Dr. N. Olariu. Ocupandu loculu, presiedintele prin o cuventare potrivita — arata insemnatatea acestei institutiuni si adunari, si in fine, conformu programului róga pre secretariu a ceti raportulu seu si alu casariului. — In primul s'a regretatu din partea comitetului, ca sumele cele mai insemnate subscris de membrii fundatori si ordinari nu s'au potutu incasá regulatu — nici chiaru dupa provocari serióse — si asia fondulu societatii nu póte spori precum se prevedea de inceputu; din alu 2-lea raportu se vede ca societatea dispune de unu fondu aprópe de 14,000 fl. — si ca dela adunarea gen. trecuta pana la cea presenta fondulu a sporitu cu circa 1500 fl. Adunarea luandu raporturile la cunoscintia placuta, decide cá aceste se se predea comisiuniloru alegénde spre censurare si raportare.

Se alegu apoi 3 comisiuni de cate 5 membrii — pentru inscrierea membriloru, censurarea actelor si

pentru propuneri; — fiindu în sensul programului agendele acestei ședințe terminate, presied. multiamese adunare, declara ședința de închisă și anunția pe diu' a următoare ultim' a ședinți'a, — la care a participatu și dlu Axente Severu.

În această ședinți'a s'a luat la dezbateri cauz'a restanțierilor împărțiți în 3 clase, restanțieri morți, subscriși în liste simple, și cari au datu obligatiuni formale societății; — după dezbateri lungă și serioasă se decide, ca referitori la restanțierii morți, fiindu următorii toți saraci — se se stergă de totu și societatea se nu mai considere respectivele sume de pretensiuni ale sale, era contra celorlalte 2 clase de restanțieri fiindu toți în pozițiune materială destulă de bună, se decide că avocatul societății se faca pașii necesari pentru încasare, chiaru și înaintea judecătorei și după cum va afla mai oportunu.

Spre acestu scopu i-se votădiă dînsului o sumă de 300 fl. era dlui secretariu că spese 100 fl.

Din raportul comisiunii pentru înscrierea membrilor se vede ca s'au încasatu 120 fl. și anume dela 18 membrii ord. a 5 fl. era restul dela membrii ajutatori.

Acestu rezultat relativu înubucatori, e de a se multumi staruintei membrului comisiunii concipistu de finanție Nicolau Popu de Bucerdea vinosa. — La invitarea dlui Axente adunarea gen. viitoare se decide a se țienea în Blasiu la 20 Septembrie 1879. — Acestea sunt pe scurtu dezbaterile și pertractările ce s'au ținutu în cele două zile. Permiteți-mi dle redactoru, a ve descrie în scurtu și partea socială și a ve anunția, că în prim'a diua membri adunarei în numeru preste 50 s'au adunatu după ședinți'a în sal'a Chioscului din promenada la unu banquetu comunu, unde cu catu amu fostu mai puțin din afara, cu atata împartășire reciprocă au fostu mai animate și amicabile. În restempulu banquetului music'a orășienescă ne a încantatu cu pișe adeverate romanesce — pana la despartire catra sera, — spre a ne potè vedea după 2 ore ărași în sal'a — balului, care a reesitu preste tota acceptarea splendidu și a fostu unulu din cele mai frumoșe baluri ce amu vedutu; fiindu-ca la acesta a alergatu mai cu sēma tinerimea din totu jurulu. — Sal'a în care s'a ținutu balulu, — era „internationalu," dăra foarte frumoșu decorat. Membrii comitetului domni M. Cirlea, N. Popu de Bucerdea vinosa, G. Popu, C. Pipoșiu și Bentia purtau pe peptu tricolorulu nationalu, și numai neobositeloru ostenele ale acestoru domni e de a se multumi reesirea splendidă. La 9 ore sal'a era indesuită de toate clasele, — dela locotenentu pana la generalu, amplotiati, advocati, preoti, notari, proprietari, toți au alergatu a-si pune denariulu pentru raniti și în folosulu fondului, din care cauza si succesulu materialu a fostu destul de însemnatu; pentru-ca a rezultatu preste 400 fl. din care aprōpe la 200 fl. netto în interesulu fondului si ranitiloru.

Acestu balu pe care nu l'au întrecutu în A-Iuli'a nici celu din 1866 cu ocaziunea adunării gen. a Asociat. transilvane — s'a începutu cu „Ardelēn'a" și s'a finitu cu „Hatiegan'a" — s'a jucat pre langa jocurile îndatinate de 2 ori „Romana" cu o precisiune, precum orare ori am vedutu.

Entuziasmulu si veselie si-a ajunsu culmea candu între pauza — la 12 ore cantandu-se „Marsiulu lui Mihaiu Vitēzu" a aparutu în sal'a 20 de feciori în costumulu nationalu — cu cusme la Mihaiu Vitēzu — și cu pene la „Regimentulu de Vasliu" jucandu „Calusierulu și Batut'a". La diferitele figuri „Bravo, Sa traisca și Eljen" nu mai aveau finitu. Totu între pauze a cantatu întreaga societate ținera acompaniata de music'a orasului și „Destēptate romane;" și atatu music'a militara, catu si cea civilă si-a facutu datori'a pre deplinu — escelandu ambele prin piesele cele mai alese si mai frumoșe.

„Mi implinescu numai datori'a, deca amintescu — ca dōmnele romane din A-Iuli'a au eselatutote prin o toaletă de color exclusiv natională — și nu mai puțin ne a încantatu toalet'a în tricolorulu nationalu alu frumōseloru domnișoare Eufrosin'a Cirlea, Fani Pipoșiu, Corneli'a Popu și a altora. — Suprindietoriu a fostu — candu a aparutu o domnișoară brasovēncă cumnat'a eroului dela Cricau — în costumulu curatu romanescu. —

Asia a decursu această petrecere socială pana la 5 ore deminiētia, candu cu „ânima grea" ne amu despartitu, ducendu totu suvenirile cele mai placute și dorindu-ne multe de acestea.

În fine permiteți-mi onoratele familii romane din A-Iuli'a se le exprimă în numele participantilor multumit'a noastră sinceră pentru ospitalitatea rară, pe care o au aratatu în restempu de mai multe zile; asemenea primēșca și amintiti domni din comitetu pentru prevenirea ce au aratatu în tota privinți'a; — era amiciloru și celor ingrijiati de institutiunile noastre nationale, salutandui le dicu: „la revedere în 20 Septembrie 1879 la Blasiu." Dr. N. O.

În Nr. 91 alu diariului D.-Vōstra corespondentele anonimu din partile Blasiului „Cinev'a" în espunerea deplorabilei stari materială a poporului de pre aici, spre ilustrare se provōca și la unele cazuri speciali comise de unu D. advocatu de aici. Fiindu-ca în locu suntemu numai doi advocati si asia publiculu usioru potè fi sedusu a ne inculpa pre ambii, sēu nu pe acelu, la acariu adresa s'au referitu cele comunicate de corespondente, în interesulu adevărului me vedu necesitatul a-lu rogă prin D.-vostra, se binevoiesca a clarifica lucrulu; pentru-ca în casulu nespartu, candu comunicatele sale s'aru referi la mine, se-mi potu dá respunsulu meritatu. Primiti etc. etc.

Blasiu 25/11 1878.

Ludovicu Csato,
advocatu.

Societatea academica romana.

Sesiunea anului 1878.

Ședinți'a dela 21 Septembrie.

(Urmare.)

Secolulu XVII formēza obiectulu capitolului V. Se urmăreșce pe de o parte procesulu de transformare alu mosneniloru în vecini sēu romani, era pe de alta liberarea lor prin judecarea, rescumperare, ertare și schimbarea stărei civile a persōnei.

Capitolulu VI tractēza cu multu interesu reform'a lui Maurocordatu, actulu de desființiare a romaniei, cauzele și consecințele lor, condițiunea clacasiloru după reforma, stărea economică și morală a claselor rurale; era epoc'a VII dela anul 1800 pana la legea rurală din 1864 și anume: clasele agricole în perid' a miscării din 1821, rolulu lor în această miscare, condițiunile țieraniloru după regulamentul organicu, cestiunea proprietății în revoluțiunea dela 1848, relațiunile între proprietari și clacasi după asiedimentulu din 1851, și se termina cu o privire recapitulativă asupra cestiuniloru tractate pana aci.

Partea a două a operei se ocupa cu stărea socială, morală, politică și economică a țieranului. Autorulu studiēsa mai antaiu clas'a miciloru proprietari, numiti mosneni și radiesi, din toate punctele de vedere; cercetēsa cu deamănuntulu stărea actuală a proprietății mici, ocupațiunile țieraniloru mosneni, condițiunile salariului și ale muncii și apoi trece la stărea sateniloru inproprietariți prin legea din 1864; studiēsa economi'a legii, modulu cum s'a aplicatu ea și înriuririle ce au avutu asupra sōrței satēnului și a țierei întregi; analizēsa învoielile agricole, esplotarea țieranului prin capitalu și consecințele rele ale lipsei institutiuniloru de creditu.

După această tractēsa cestiunile relative la populațiune, nutrimentu, înbracaminte, casa, ocupațiuni principale agricole, industriale și comerciale ale țieranului și termina cu stărea lui intelectuală, morală și socială, cu credințele, datinele și aplicările sale, cu gradulu seu de instrucțiune și moralitate, cu viēti'a sa intimă de familie și cu viēti'a s'a politică; era lucrarea s'a o încheia cu următoarele cuvinte:

„Luandu'lu (pe țieranu) din lēganu l'amu insocitu cu iubire și interesu pe totu drumulu seu până astadi, înscriindu pe aceste pagini încarcate, totu ce ni s'a parutu vrednicu de însemnatu pentru cunoșcerea viēției sale politice, sociale și economice în trecut și în present. Deca tabelulu trasu prin coloru înprumutate dela totu felulu de isvōre este în partea'i esențiale sumbru, tristu și sangeratecu, nu noi, ci nefericirile prin cari au trecut sociulu nostru, țieranulu, l'au desemnatu.

Lupt'a încordată între cei mulți, dēra apasati, și între cei puțin, dēra apesatori, avea se se termine cu slăbirea și a unor' și cu dominațiunea unor venetici, cari surpandu întregu edificulu socialu, facusera din Statulu Romanu batjocur'a lumii și a timpiloru.

„Țieranulu suferi cu îndelungat'a rabdare. Vēcuri întregi fu redusu la stărea de ilotu; torturatu ca nici unu poporu pe lume, elu perduse unu momentu cunoșcinti'a de sine, simțulu demnității; și naucitu, aplēca grumasulu celui antaiu calau, asteptandu'si lovitur'a de gratia.

„Înse nedreptate strabatū consciinți'a s'a; în ânim'a lui crescū acelu curagiu passiv dēra eficace, care se manifestă la 1821 și 1848. Miscarea s'a progresivă avū se lupte cu multe piedici; vicisitudini și chiaru abateri.

„Înse, că totu ce emana din legile naturale, ea si atinse scopulu și calamitățile publice chiaru o servira însemnatu.

„Fiindu-ca evoluțiunile viēției politice nu se potu face fara evoluțiunile viēției sociale, er'a nouă deschisă cu începutulu decadei a sieșca a secolului de adi, trebuiă se aduca emanciparea țieranului, că singurulu temei alu tuturor celorlalte organizari. Voinți'a lui fū liberată de grija clacai, ne mai fiindu obligată de catu catra propri'a s'a economiă: satele devenira neaternate si locasiuri statornicite; legea electorală din 1866 chiama si pe țieranu a lua parte, prin reprezentanti sei, la facerea legiloru, la asiedierea inopiteloru, la consanțirea și legitimarea venituriloru și cheltueliloru.

„De cativa ani numai, dile mai bune resarur pentru muncitōrea noastră clasă rurală. Opera renascerei sale economice inse stă în strinsa legatură cu renascerea s'a morală; această opera abia este urnită; ea merge încetu, foarte încetu, dēr' ar' trebui se ne îndouimu de puterea fecunda a libertății, de binefacerile ei multiple, deca amu crede, ca ea se va oprī unu minutu din cale sēu va da înapoi.

„Evenimentele acestui anu din urma au pusu în evidentiă forti'a ce a datu țieranului romanu, viril'a gimnastică a libertății, și din diu'a, candu proprietatea a fostu santită și pentru țieranu, de atunci și libertatea si a pusu peciorulu pe pământulu romanescu!"

În explicatiunea subiectului seu autorulu avū de calausa unu mare numeru de documente istorice contemporane, cele mai multe inedite și neutilizate încă, care în anecese formēza o precioșă colecțiune, ér' în notele ce insotiescu pretutindeni textulu, sunt altele indicate cu suficiențiă și critică. Elu s'a mai servitu cu cronicile nationale și straine, cu memoriu, cu scrierile caletoriloru straini prin țierele noastre, fara a neglije nici un'a din fontanile ce ne-au lasatu trecutul asupr'a cestiuniloru, cari se tractēsa în elaboratul de facia. Autorulu a utilizatu publicatiunile oficiului centrulu de statistică, scrierile meritosiloru nostri barbati Ioanu Ghic'a, Ioanu Ionescu și P. S. Aurelianu și cateva alte relațiuni, ce a potutu capetă despre stărea actuală a țieranului.

(Va urmă.)

Bibliografia.

Dictionariulu etimologicu romano-latinu, alu societății academice elaboratu că proiectu, tipariu desu pe 184 1/2 de cōle costă în Romani'a 60 lei noi.

Glossariulu de cuvinte straine sēu considerate ca straine, stracurate în limb'a noastră, că parte integrantă a Dictionariului, tip. pe 37 de cōle, costă 12 l. n.

Din contra, aceleasi două carti mari, Dictionariu și Glossariu, în cari este depusu partea cea mai mare din thesaurulu limbii noastre, luate împreună, s'au scadiutu pentru lectorii de dincōce la 40 l. n., adeca numai 16 fl. v. a. comptantu.

Asia dăra acestea două carti sunt cele mai eține în totu coprinsulu monarchiei și din tōte limbile acesteia.

Philologii potu se fia de opiniuni diferitōrie asupra acestoru două opuri capitale, dăra pana acuma nici-unulu nu a produsu ceva mai puțin supusu la critică, și după tōte informațiunile noastre voru mai trece multi ani pana se mai vēdiă lumea romanesca a două edițiune din acelea. Într'aceea criticele cele mai aspre cate s'au vedutu pana acuma, în locu se detraga din valōrea loru intrinsecă, chiaru fora voi'a loru o au ridicatu.

Din Dictionariulu ungurescu-romanescu alu lui G. Baritiu, elaboratu după alu academiēi magiare si alu lui Fogarasy, tipariu în 41 de cōle, cate esemplarie au mai remasu, se vendu legate usioru numai cu 3 fl., legate țiepanu cu 3 fl. 50 cr. v. a.

La întrebările ce ni se facu despre Magazinulu istoriculu alu Daciei publicatu în anii 1845-1848 de A. F. Laurianu și Nic. Balcescu în Bucuresci respundemu, ca în librari'a din Sibiu se afla numai partile cate se vedu anunțiate în catalogulu dlui W. Krafft și cu pretiurile aratate în acela.

În catu pentru fasciōra I din tom. VII alu Magazinulu Daciei, publicată la a. 1851 în Vien'a, 8-o pag. 116 însemnamu, ca în aceea se coprinde tōte petitiunile cu resolutiuni și cu alte acte esite din sinulu deputatiunei nationale, încependu din Februariu 1849 pana în 19 Februariu 1850. La acelea vedi subscriși pe barbati că A. Siaguna, Fratii Mocioni, Hormuzache, Cipariu, Popasu, Laurianu, Dobranu, Maiorescu, Florianu Aronu, Gen. Popescu, P. Cermena, T. Serbu, Grig. Mirali, dr. Pomutiu, înca și episcopulu Erdeli etc. etc. Pretiulu 40 cr.

NB. Tōte aceste carti anunțiate mai susu se afla de vendiare la W. Krafft în Sibiu, unde este unu bogatu sortimentu de carti romanesce. Cataloge la cerere se tramitu gratisu si franco.

Cursuri de Bucuresci în Lei noi (franci).

25 Novembre.

Obligatiuni rurale din 1854 cu 10%	l. 99.— b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 101.— „
Obligatiune de imprumutu domniiale din 1871 cu 8%	„ 98.25 „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„ 91.50 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%)	„ 83.50 „
Imprumutulu municipale non (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 95.50 „
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	„ 182.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1863 cu 5%	„ 35.— „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 86.25 „
Dacie'a, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 180.— „
Romani'a. Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 74.— „

Castigulu celu mare event. de	Anunțiu de	Castigurile sunt garantate de Statu.
375,000 Marci.	Norocu !!!	

Invitare la participarea sortilor de castigu

alu mării loterie de bani, garantată de Statulu Hamburg, în care castigurile sicure trebe se fia de preste

7 milioane 790,000 Marce.

Castigurile acestei loterie favorabile de bani, care conform unu planu fisu cuprinde numai 82,500 losuri, sunt următoarele și adeca:

Castigulu celu mai mare este eventualu de: 375,000 Marce.		
1 Premie de 250,000 Marce	304 Castiguri à 2000 Marce	
1 Castigu à 125,000 Marce	3 Castiguri à 1500 Marce	
1 Castigu à 80,000 Marce	10 Castiguri à 1200 Marce	
1 Castigu à 60,000 Marce	502 Castiguri à 1000 Marce	
1 Castigu à 50,000 Marce	621 Castiguri à 500 Marce	
1 Castigu à 40,000 Marce	37 Castiguri à 300 Marce	
1 Castigu à 36,000 Marce	675 Castiguri à 250 Marce	
3 Castiguri à 30,000 Marce	40 Castiguri à 200 Marce	
1 Castigu à 25,000 Marce	36 Castiguri à 150 Marce	
6 Castiguri à 20,000 Marce	22850 Castiguri à 138 Marce	
6 Castiguri à 15,000 Marce	10 Castiguri à 135 Marce	
1 Castigu à 12,000 Marce	1950 Castiguri à 124 Marce	
24 Castiguri à 10,000 Marce	75 Castiguri à 120 Marce	
2 Castiguri à 8,000 Marce	4 Castiguri à 100 Marce	
3 Castiguri à 6,000 Marce	3450 Castiguri à 94 Marce	
31 Castiguri à 5,000 Marce	3950 Castiguri à 67 Marce	
61 Castiguri à 4,000 Marce	35 Castiguri à 50 Marce	
4 Castiguri à 3,000 Marce	3950 Castiguri à 40 Marce	
	3950 Castiguri à 20 Marce	

Aceste castiguri ajungu în 7 serii în pucine luni la o tragere sigura.

Prima tragere a castiguriloru este fisată oficiosu pe diu'a de

11 și 12 Decembre a. c.

si costa (52) 3-4

întregulu losu originalu numai 3 fl. 40 cr. v. a., unu diumetate de losu originalu numai 1 fl. 70 cr. v. a., unu patraru de losu originalu numai — fl. 85 cr. v. a.

Aceste losuri originale garantate prin Statu, (era nu promesse oprite) se espedēsa pre langa tramitērea francată a pretiului, chiaru în cele mai îndepartate regiuni.

Fiacare participatoru primēșca fara ca se me provōce dela mine gratis pre langa losulu seu originalu și planulu originalu provēdu cu marc'a Statului si îndată după tragere si list'a oficiosa a trageriloru.

Plătirea și espedarea baniloru castigati la interēsenti se face din partea mea directu, promptu si eu cea mai mare discretiune.

Orice comandă se potè face simplu prin asemnatiune — mandate — de posta.

Se se adreseze deci cu tōta încrederea la

Samuel Heckscher senr.,

Banchieru și comptoaru de cambii în Hamburg.